

Danielpa qhelqan — Tawa chunka hukniyuq##

Pablopa qhelqay yachachisqan kamachikuynin: Ñawpaq Israelta espirituq Israelwan t'inkichispa

Jeff Pippenger
2024-01-05

Apostol Pabloqa ñawpaq Israelwan espíritu Israelwan tinkuchiq t'inkisqan karqa; imaraykuchus paypa ministerion, sutin, kikin kausayninpi imam kawsasqankuna, hinaspa profético llamk'asqanpas llapallan kay cheqaqta testifican. Payqa kikinta apostolkunamanta aswan pisillataqmi kasqanta reqsichikurqa, imaraykuchus Diospa llaqtanta qatirqan.

Ñoqaqa apostolkunamanta aswan pisiyoqmi kani, manataq apostol nisqa kaypaq hinachu kani, imaraykuchus Diospa iglesianta qatiykacharqani. 1 Corintios 15:19.

Kutichisqan sutinqa Pablo karqan, chayqa “huch’uy” icha “aslla” niyta munan, payqa apostolkunamanta aswan pisi kaqmi karqan. Ichaqa qallariy sutinqa Saulo karqan, chayqa “akllasqa” niyta munan.

Chaymi Ananías nirqa: “Señor, achka runakunamanta uyarisqani kay runamanta, imaynatam Jerusalén llaqtapi santo-kunaykikunaman ancha mana allinta ruwarqan; kaypipas jatun sacerdotekunamanta atiyta hap’isqan sutiylita waqyakunata llapanta watananpaq” nispa. Ichaqa Señorqa payta nirqa: “Riy; payqa ñuqapaq akllasqa q’epi-hina vasom, sutiya apananpaq mana judiokunapa ñawpaqenman, reykunapa ñawpaqenman, hinallataq Israelpa churinkunapa ñawpaqenman” nispa, Hechos 9:13–15.

Saulqa karqa “akllasqa ruru” allin willakuyta mana judíokunaman apananpaq, ichaqa ñawpaqtaqa tikrasqa hina huch’uychasqa kanan karqa Pablo-man (huch’uy), imaraykuchus kallpasapa kananpaqmi necesitasqa karqa. Pabloqa entienderqa kallpankuqa tarikuskanta huch’uy kayninpi, utaq pisi kallpayninpi.

Hinaspa achka rikuchisqakuna rayku mana sinchi hatunchakuspa qipanaypaq, aychaypi huk k’iskata quwarqanku, Satanasp kachaqnin ñak’arichiqniy, mana sinchi hatunchakuspa qipanaypaq. Kayraykun kimsa kutita Señor-ta mañakurqani ñoqamanta anchhurinanpaq. Hinaspan pay niwarqan: “Graciaymi qampaq aypan; kallpayqa pisi kallpayoq kaypi hunt’asqa rikurin.” Chayraykun aswan kusiqa unquyniykunapi hatunchakusqa, Cristopa atiyin ñoqapi samarinanpaq. Chayraykun Cristorayku kusikuni unquyniykunapi, k’amisqa kaykunapi, pisi kaqpi, qatiykachasqa kaykunapi, sasachakuyniykunapi; imaraykuchus pisi kallpayoq kaqtiymi kallpasapa kani. 2 Corintios 12:7–10.

Saulqa “akllasqa” karqa, ichaqa kallpasapa kananpaq huch’uychasqa karqa (Pablo). Payqa akllasqa karqa allin willayta mana judío runakunaman apananpaq, ichaqa akllasqa karqa, huk rakhuyninpiqa, Ñawpaq Testamentomanta yachayninrayku.

Astawanpas, qamqa yachaq kasqaykirayku llapa costumbrekunapi, tapuykunapipas, judío runakuna ukhupi kaqkunamanta; chayraykun ruwakuyki, pacienciawan uyariway. Wayna kasqaymanta pacha kawsasqayqa, ñawpaqtaqa kikiy naciónniy ukhupi Jerusalén llaqtapi kasqayta, llapa judío runakunan yachanku; paykunam qallariymantapacha reqsiwarqanku, munaspanku testificanankupa, religionniykuq aswan sinch'i, aswan estricta sectanman hina kawsarqani fariseo runa hina. Hechos 26:3–5.

Saulqa Gamalielpa yachachisqanmi karqan; payqa Antiguo Testamentoq Qelqasqankunamanta huk aswan hatun yachachiqkunaq huknin hina qhawasqa karqan.

Mañakuyqa qonqorikusqa karqan, hinaspan “Pabloqa gradaspi sayarispas, makinwan llaqtaman señaspa rurarkan.” Chay señasqanmi atenciónninkuta aysarqan, apaynintataq respetota mañarqan. “Hatun ch'inyariy rurasqa kaptinmi, hebreo simipi paykunaman rimarqan, nispas: Qharikuna, wawqeykuna, taytakuna, kunan qankunaman rurasqay defensa-ta uyariychik.” Riqsisqa hebreo simikuna uyarikusqanrayku, “astawanraq ch'inyakuspa qhipakurqanku,” hinaspan llapa ch'inyariypi kayhinata sutincharqan: “Cheqaqtapunin noqaqa judío qhari kani, Ciliciapi kaq Tarso llaqtapi paqarisqa; ichaqa kay llaqtapim wiñachisqa karqani Gamalielpa chakinkunapi, taytakunapa ley-ninman hina allin sumaqa yachachisqa, Diospaq ch'aqwayniyoq, kunan p'unchay qankuna llapallaykichis hina.’ Manam pipas apostolpa nisqankunata ñiqinmanchu atirqan, imaraykuchus pay rimarisqan hechosqa allinta riqsisqa karqanku achkha Jerusalénpi kawsashaqkunappa. Hechos de los Apóstoles, 408.

Saúl manam chayllachu akllasqa karqa, hinaspapas Pabloq ministerionninpa huk sut'i munayninpa karqa, literal Israelpa sagrado historiyanwan chakaspas tinkuchiy. Kay chiqaqwan kuska, paymi Musuq Testamentoq aswan achka rakinta qillqarqa. Qillqasqanmantam huk capítulo rikuchin ñawpaq angelkunapa willakuyninpa marcoyninpaq yanapakuq chiqaqta, chaynallataq kinsa kaq angelkunapa willakuyninpa marcoyninpaqpas. Chay pasajem Adventismopa historiyanpi huk monumentom hina, Adventismopa qallariyninpiwan tukukuyninpipas yachaqkunata mana yachaqkunamanta t'aqwisqanta reqsichin.

Kunanqa, wawqikuna, rugasqayku qankunata Señorniykik Jesucristo hamunanrayku, hinaspa payman huñunakusqanchikrayku, ama utqaylla yuyaynikichikpi kuyuchisqa kankichikchu, nitaq mancharisqa, nitaq espiritumanta, nitaq simimanta, nitaq qillqasqamanta, hina ñoqaykumanta hamusqan hina, Cristopa p'unchayninña chayamunman hina nispas. Ama pipas imaynamantapas qankunata llullachichunchu; chay p'unchayqa mana chayamunqachu, ñawpaqa mana hatun witikuy hamuptin, hinaspa hucha runa rikuchisqa mana kaptin, chinkaypa churin; paymi tukuy Dios nisqa contranpi sayan, hinaspa tukuy yupaychasqa patanman hoqarikun, hinaqtin Dios hina Diospa templonpi tiyaykun, kikin Dios kasqanta rikuchispa. ¿Manachu yuyarinkichik, qankunawanraq kaspay, kaykunata nisqayta? Kunanqa yachankichikña imapas hark'achisqanta, paypa tiempollanpi rikuchisqa kananpaq. Mana allin kaypa pakasqa misterioñanña llamk'ashan; ichaqa kunan hark'achiqmi hark'achillanqa, ñan ñanmantaraq horqosqa kanankama. Chaymantaqa chay mana allin rikuchisqa kanqa, payta Señorqa siminpa espiritunwan tukuchinqa, hinaspa hamuyninpa k'anchariyninwan chinkachinqa. Chaypa hamuyninpa Satanaspa rurasqanman hina kanqa, tukuy atiyniyoq kaywan, señaeswan, llulla musphachiq maravillaswan, hinaspa tukuy mana chanin kaypa

llullachikuyninwan chinkaqqunapi; imaraykuchus mana chaskirqankuchu cheqaq kayta munakuyta, qespichisqa kanankupaq. Chayraykun Diosqa kallpayoq pantayta paykunaman kachamunqa, llullata creenankupaq; tukuy cheqaq kayta mana creenqakuqkuna, aswanpas mana chanin kaypi kuisqa kaqkuna, huchachasqa kanankupaq. 2 Tesalonicenses 2:1–12.

Kay pasajeqpa contextoqaqaqa kashan Cristoq iskay kutin kutimunan hayk'aq kasqanta yuyayman churanamanta. Pabloqa Tesalonicapi kaqkunata yuyarichinña, chay llakikuyta ñawpaqmantaraq kutichisqanta, kaynata nisqanwan: “¿Manachu yuyarinkichis, noqaqa qankunawanraq kashaspaymi kaykunata nirqaykichis?” Pabloqa munarqan wawqe-panankunata ama pantachisqa kanankupaq kay yachachiypi: “Señorninchis Jesucristo hamunanmanta, hinallataq payman huñusqa kananchismanta.”

Historiadorkuna reqsinku, William Millerpa willakuynin kuskanqa Daniel qanchis pusaqniyuq kapitulopi, chunka tawayuq versiculopi rimakusqa iskay waranqa kimsa pachak watakunata reqsisqanmanmi sayasqa karqan. Chay willakuyninpa huk kuskanñataq, wakinkuna mana sapa kuti reqsikunku chaytaqa, Cristopa iskay kutipi hamuyninmanta llulla yachachikuykunata pantiqchasqan llamkayninmi karqan.

Llut'a Jesuita ñanman hina ch'ulla yachachiy mana cheqaqman hinataq karqa (kunanpas kashan) huk riqsisqa mana cheqaq yachachiy, chaytaqa William Miller sapa kuti sayarqaña. Chayqa karqa mana cheqaq yachachiy, nisqantaq Señorpa iskay kaq hamuynin ñawpaqman ñawirichisqa kasqanta waranqa wata thak kaywan, sutichasqa “milenio temporal”, chaytataq Sister Whitepas sayarqaña.

Millerpa rurasqanqa hinallataqmi Cristoqa cheqaqpuni kutimunanta sayachkarqa, paypa pacha historiapi waranqa watamanta yuyaymanta imaymana llulla yachachiykuna mast'arikusqanman contranpi. Pabloqa 2 Tesalonicenses qillqapi Iskay Kutimuyta rimachkan, chayraykutaq chay pasajepa nisqanqa Millerpa yuyaypi Cristoq cheqaq Iskay Kutimuyninmanta entiendenqanman huk chiqan karqa. Chay capítuloqa Millerpaq “Present Truth” karqa.

Pabloqa reqsichin hamuq kutimuywan tupaq ancha hatun ruwaykunapa qatiqninmanta reqsichin, hinallataq imarayku Tesalonicapi kaqkunata mana suyapunankuchu Señormanta kutimuyninta paykunapa kawsayninkupi nisqanta yuyaychaspas qhawachin. Pablo nin: “Kunantaq, wawqe panaykuna, mañakuykiku Señorniyku Jesucristo hamuyninrayku, hinallataq payman huñunakusqanchikrayku.” “Mañakuykiku” nisqa simiqa tapupayayta niyta munan. Pabloqa iskay kuti hamuymanta tupaq imaymanakunata yuyayman churashan, hinaspa uyariqninakunata hina tapupayaywan pusashan, chayqa paypa yuyayninpa allin qhawayninpaq, uyariqkunapa wakinchanankupaqmi.

Paypa yuyaychakusqanpa ruwasqanqa kaymi: Cristo iskay kutita kutimunanpaq manaraq, papadokuna kamachiyqa reqsisqa kananmantaq reynanan karqan; chaymantaq papadokuna kamachiy historiapi rikurimunankupaq manaraq, huk hatun saksakuy wiñay iñiyman kananmantaq karqan. Chay saksakuyqa manaraq chayamusaqmi karqan, chayrayku papadokuna kamachiy hamuyninqa aswan qhipamanraqmi karqan. Chay hinaqa, imaynataq pipas pantasqa kayman urmayta atinman Cristo kutimuynin utqayllaña kasqanta yuyaspa? Payqa papadokuna

kamachiyanta askha unanchakunata llamkan, chay saksakuymanta qhipapi rikuchisqa atiyuniyoqta allinta churananpaq pichus chay atiyuniyoq kasqanta. Paymi papadokuna kamachiyta sutichan “huchayuq runa”, chay “mana allin”, “chinkaypa churin”, hinallataq “mana allin ruraypa pakasqa willakuynin” nispa. Hermana White sut’ita nin kaykuna llapallan papadokuna kamachiyta reqsichiq unanchakuna kasqankuta.

Ichapaqa, Cristopa hamuqnin manaraq chayamuchkaptinmi, profeciapi willasqa kasqanman hina, religión pacha ukhupi ancha hatun ruwaykuna pasanankarqa. Apostolqa nirqanmi: “Ama usqhaylla yuyayniykichikpi kuyurichisqa kaychikchu, amataq mancharichisqa kaychikchu, nitaq espirituwan, nitaq simiwan, nitaq ñuqaykumanta hina qillqasqa cartawanpas, Cristopa p’unchayninña chayamunman hina. Ama pipas ima hinallapipas llullachisunkichikchu; chay p’unchayqa manam chayamunqachu mana ñawpaqta hatun urmay hamuqtin, hinaspa huchayoq runa rikhurichisqa kaqtin, chinkachisqa churin; paymi tukuy Diosta sutichasqa kaqpa, otaq yupaychasqa kaqpa contran sayarin, hinaspa tukuy chaykunamanta aswan hanaqman hoqarikun, chay hinaqa Dios hina Diospa templonpi tiyaykuspa, kikinta Dios kasqanta rikuchikun.”

«Pablota siminkunaqa mana pantasqa hamut’ana karqanchu. Manam yachachinachu karqan payqa, huk sapa revelaciónwan, Tesalonicapi kaqkunata Cristopa chaylla hamunanmanta willasqanta. Chhayna sayayqa iniyapi pantayta rurankarqan; imaraykuchus llakikuyqa achkha kuti mana iniyman apan. Chayraykun apostolqa wawqi-panankunata yuyaycharkan ama imaymana chayhina willakuyta paymanta hamuq hina chaskinankupaq; chaymantataq sut’inchaspa rimarqan profeta Daniel nisqanpi ancha sut’i qillqasqa papal atiyuniyoqqa manaraq hatarimunankasqa, hinaspa Diospa llaqtanpa contranpi maqanakunanta. Kay atiyqa wañuchiq, Diospa contranpi rimayniyoq rurasqanta manaraq hunt’aspanqa, inqa kasqanmi iglesiapa Señorninpa hamunanta suyananpaq. “¿Manachu yuyarinkichis,” nispa Pablo tapurqan, “qamkunawanraq kashaspaymi kaykunata nisqayta?”»

Ancha manchariqmi karqa cheqaq Iglesiata ñak’ariykunapaq hamunankupaq. Apostol qellqashaqtinpas, “mana allin kaypa pakasqa imayna kaqnin”ña qallarisqa karqa llamk’ayta. Qhipaman rikhurimunankasqa kaqkunapaq kanankupaqmi karqa “Satanásqa llamk’asqan hina, tukuy atiyuniyoqwan, señalesswan, llulla musphachikuq milagrokunawan, hinallataq mana allin kaypa tukuy engañonwan chinkaqqunapi.”

Ancha allinta llakikuywan hunt’asqa kashan apóstolpa rimaynin, cheqaq kaypa munakuyninta mana chaskiyta munasqankumanta. “Kayrayku,” nispa willarqan llaqa cheqaq kay willakuykunata yuyayniyuqta qhesachaqa qhespichispa mana chaskiyta munasqankumanta, “Diosqa kallpayoq pantachiyta paykunaman kachamunqa, llullakuyta creenankupaq: chayhina llapankuta condenasqa kanankupaq, cheqaq kayta mana creenankurayku, aswanpas mana allin ruwasqankupi kusikurayku.” Runakunaqa mana castigoq mana kachkanchu Diospa khuyakuyninwan paykunaman kachamusqan waqyaykunata qhesachispa mana chaskispaqa. Kay waqyaykunamanta t’aqakuypi qatipaqqunamantaqa Diosqa Espiritunta qhechun, munakusqanku pantachiykunapa makinpi saquespa. ” Acts of the Apostles, 265, 266.

Pani Whiteqa chiqaqtaqmi sut’inchasqa riqsichin “huchaq runata,” chay “millayta ruwaqta,” “chinkaypa churinta” hinallataq “mana allin kaypa pakasqa misterio”-ta, Pabloq qillqasqan

pasajemanta, hinaspataq sut'inchasqa “papal atiy” nispá; ichaqa aswanta rimanraqmi. Payqa riqsichinmi Pabloq kay señalkunata, Roma papa-ta riqsichinankupaq apasqankuta, Danielpa libro manta churasqa kasqanta, kaynata nisqanwan: “Apóstolqa chayrayku wawqekunata yuyaycharqan ama chay hina willakuyta paymanta hamuq hina chaskinankupaqchu, hinaspataq kallpachayta qallarirqan papal atiyqa, profeta Daniel sut'inchasqan hina ancha sut'ita qillqasqa, manaraqmi sayarimunqa, Diospa llaqtanpaq runakunawan takyanampaq. Kay atiy wañuypaq, Diospa contranpi rimaywan hunt'asqa ruwanasninta manaraq tukuchkaptinqa, Señorninkupa hamuyninta suyayninpaq Iglesiapaq yanqa kasqanmanmi rikch'akunman.” Pabloqa Tesalonicaman qillqasqan willakuyninpi papado-ta riqsichiq rakhuyman Danielpa chunka hukniyuq kaq capítulonman, kimsa chunka suqta kaq versículomanmi sayachkarqan.

Hinaspanqa imarayku munasqanman hina ruwankaq; hinaspataq pay kikinmi hatunchakunkqa, sapa diosmanta aswan hatunchakunkqa, dioskunap Diosninpa contranpi musphaylla rimaykunata rimankqa, piñakuynin hunt'akunan kama allinllata purinqa; imachus kamasqa kasqanqa ruwasqañam kanqa. Daniel 11:36.

Pabloqa papata reqsichispa, “Dios nisqapaqpas, icha yupaychasqa kaqpaqpas llapanmanta wicharispán, chaykunamanta aswan hatunchakuspa qispichikun; hinaqtinpas payqa Dios hina tiyarín Diospa templonpi, kikinta rikuchispa payqa Dios kasqanta,” nispá, profeta Danielpa nisqanta huk rimaywan willarqan, chay “rey” nisqamanta, mayqinchus “munasqanman hina ruwarqan”, hinaspa “kikin” wicharichispa “llapa dioskunamanta aswan hatunyachikurqan.” Papam chay reyqa, mayqinchus “dioskunapa Diosninpa contran almiraypaq rimaykunata rimarin”; hinaspapas papam chay atiyniyuqqa, mayqinchus ñawpaq “piñakuynin” 1798 watapi “hunt'asqa kanankama” “allinta puririnqa.”

Daniel chunka huk ñiqinpi, chaymanta kinsa chunka suqtañiqin versículopi nisqaqa ancha allin hinata entiendesqa kananmi nisqa, 1989 watapi yachaypa yapakuynin allin hinata entiendesqa kananpaq. Chayraykun llulla yachachiyqa, chay versículopi rey Francia kasqanmanta, Uriah Smith qallarichisqan hina, Adventismoq ñawpaq kaq mirayninpi (1863 manta 1888 kama) qallarichisqa karqa. Smithqa kinsa chunka suqtañiqin versículopi qillqasqata tikraspa, “chay” reymanta (ñawpaq versículokunapi willakusqa papadomanta) “huk” reyman tikrarqa, chayhina mana ñiqi Francia-man Romaq yupaychana imayna kasqankunata atribuyanampaq; ichaqa chayqa huk qallarina mayllam karqa munasqan teoríá nisqanta ñawpaqman churaypaq, chaypi Turquíaqa tawa chunkañiqin versículomanta qallarispam hanaq norte rey kasqanta rimanampaq.

Satanásqa qallariyninmanta pacha chinkachiyta qallarisqa, chay versopin kaq reyqa papado kasqanta; chay chiqaqtaq apóstol Pabloqa Danielpa testimoniunta iskay kaq testigowan takyachin. Hermana Whiteqa kinsa kaq testigota qorqan.

Manam Satanasqa manam rey nisqapim kay versiculopi papata nirqanta pakallayta maskarqachu, aswanpas kay versiculopi kaq cheqaqta pantachispa, “piñakuynin” nisqap ima ninantaqa chhulluyachirqanmi. Kay versiculopi papakuna kamachikuyninqa allinta wiñanqa karqan 1798 watakama, chay watapi wañuchiq chukriyninta chaskirqan. 1798 wataqa Tukuy Apu Diospa ishkaq waranqa phisqa pachak iskay chunka watayuq piñakuyninpa tukukuyninmi, chay piñakuymi

Israelpa norte reinonpa contra rurakurqan, qallarispa 723 a.C. watapi.

Sichus Adventismoqa 1863 watapi “qanchis kutita” amachaspa sayachispa kasqanman karqan chayqa, Uriah Smith-manqa versículo kimsa chunka suqtayuqmanta hina pantaykuna rimarispa llusqiyqa casi mana atikunmanchu karqan; imaraykuchus “phiñakuyqa” Diospa ñawpaq “qanchis kutiyuq” phiñakuyninta sut’inchananpaqmi entiendisqa kanman karqan, chayrayku Franciaywanqa ima tinkuyniyuqpas mana hayk’aq kanchu. 1989 watapi yachaypa yapakuyninqa chay pasajempi Pabloq yanapasqanmi; chayraykutaq, chay pasajempi Pabloq waqyaynin, cheqaq kaypa munakuyninta mana chaskiqkunamanta, aswan kallpayoq pantachiyta chaskiqkunamantaqa, chay pasajempi Pabloq rikuchisqan cheqaq kaykunata qhesachasqankuraykum chay hina ruwanku. Chay cheqaq kaykunamanta hukninmi Daniel qillqapi chunka hukniyuq t’aqapi, versículo tawa chunka manta pichqa chunka pichqayuq kama, norte llaqtapa reynin allin reqsisqa kaynin.

Chay qillqapi, Pabloqa Roma llaqtapa papa nirqanta reqsichisqanmanta qhipaman, pacha tukukuypi ima ruwaykuna qatinqinpi rikhuringa, Cristoq iskay kutin hamuyninman chayachiq, chaymi chay qillqapa yuyaynin. Paymi nin: “hinaspami chay mana allin runa rikuchisqa kanqa”. Chay “mana allin” nisqaqa papam, “pitaq Señorqa siminpa samayninwan tukuchinqa, hinaspami hamuyninpa k’anchariyninwan chinkachinqa”. Chaymanta Pabloqa nin: “Chay runapas, hamuyninqa Satanaspa llamk’asqanman hina, llapa atiywan, señalkunawan, llulla musphachikuq milagrokunawan”. Jesusmi chayqa, “hamuyninqa Satanaspa llamk’asqanman hina” nisqaqa.

Satanpa milagrukunata rurasqanqa pacha kashan mana unaypi hamuq Domingo Kamachiyman qallarispa, Michael hatarinqankama hinaspami runakunapa pruebanankupas wisq’akunankama. Satanaqa manam ima milagrotapas ruranchu Qanchis Qhipa Plagaskuna uraykuchisqa kashaqtin, pruebanakuy wisq’akusqanmantapacha Cristo kutimunankama.

“Cristo nin: ‘Paykunap rurayninkunamanta reqsinkichik.’ Sichus hampikuykuna rurasqa kaqkunapaq ruwanaqninpi kaqkuna, kay rikuchikuyninkunarayku, Diospa ley nirqanta mana kasukunankuta pampachayta munanku hinaspami kasukuyllapi qhipakunku, atiyniyoq kashaspapas ima hina hatunman chayapinpas, mana chaymanta qatiqchu paykuna Diospa hatun atiyniyoq kasqanku. Aswanqa, chayqa hatun engañaqpa milagrokuna ruraq atiyinmi. Payqa moral leyman pantaqmi, hinallataq cheqaq kayninta runakunaman mana rikuchinankupaq tukuy ima yachaq ruwanankunata apaykachan. Qhepa p’unchaykunapi señalkunawan llulla musphachiq maravillakunawan llamk’asqanmanta willasqas kashanchik. Hinaspataq kay maravillakunata ruwayllapi qhiparinqa gracia p’unchay tukukunankama, chaykunata qawachispa sut’inchananpaq payqa k’anchaypa angelnin kasqanta, manataq tutayaypa angelninchu kasqanta.’ The Seventh-day Adventist Bible Commentary, volume 7, 911.”

Pabloqa riqsichinmi, papado rikurichisqa kananmanta ñawpaqta huk hatun sapaqkuy kananmanta, chaymanta Cristopa iskay kaq hamuyninqa Satanaspa musphayllapa rurasqan qhepanta “qhipa” kasqanta. Satanaspa musphayllapa rurasqanqa Estados Unidos llaqtapi Domingo p’unchaw kamachiywan qallarin, hinaspata prueba puchukaypa chayamusqanman chayan, qanchis qhipa plagaswan tukukun. Satanaspa musphayllapa rurasqanqa Estados Unidos llaqtapi Domingo p’unchaw kamachiywan qallarin.

“Papapa kasukusqanta kamachiq decreto Diospa kamachisqanman contranpi churakuspa, suyuyuniyu hunt’asqata allin kawsaymanta t’aqakunqa. Protestantismo makinta mast’arispán chinkasqa t’uquta chimpaspa Roma atiyuniyoqpa makinta hap’inanpaq, ukhu wayq’ota patamanta chimpaspa Espiritualismowan makikuna tinkuchinanpaq chayananqa; chay kimsa kuti huñusqa qatiynin urapi, llaqtanchik Protestantawan republicano gobiernom hina Constitucionninpa llapa kamachiyninkunata ñiqinman churakuspa, papapa llullakuyninkuna ch’eqesqankunapas mast’arikunanpaq wakichisqa ruwananta ruraspa, chaypira yachasunman Satanaspa musphay atiyinwan rurayninpaq pacha chayamusqanta, tukukuypas qayllapi kasqanta.” Testimonios, tomo 5, 451.

Inti punchaw kamachiyqa suqtaq qhapaq suyupa tukukuyninmi, Apocalipsis chunka kimsayuq ñiqi kapitulopi allpa uywapaq. Allpa uywaqa kamachiyta qallarin iskay chunka soqta chunka watakuna papa kamachiyta tukukuyninpi, 1798 watapi. Chayrayku papakuna kamachiyqa 538 watapi rikuchisqa karqa, ichaqa paypa ruraynin pacha llapanta munaychaspa hap’iyta munanqa ñaqam kallpachakusqa kasharqa, Pablo siminkunata qillqashaqtin. 538 watamanta ñawpaqtaqa, huk urmaq kay kanan karqa, huchayuq runapa rikurichisqa kayninta ñawpaqchaspa, Diospa templonpi tiyaykusqa.

Saqramiypi urmayqa Pergamopi iglesiapi rikuchisqa karqa, cristianokunaq iglesian paganismopa religionninwan allinta mana sayaspa tinkusqanmanta, imaynachus chayqa emperador Constantino nisqawan unanchasqa karqa. Pabloqa Cristoq Iskay Kutimuyñanpaq ñawpaqta paskanankupaq profetico señaalkunata reqsichisharqa. Tesalonicensikunaman ñawpaqta yachachisqankunata yapamanta willaspa, chaymanta tapun, manachu yuyarinku payqa ñawpaqta kay cheqaqkuna yachachisqanta. Chaymantataq yuyarichin, payqa paykunaman yachachirqanta, huk atiyuniyoq kallpa papadota “hark’aspa” kananpaq, “chay” papadoqa “paypa tiemponpi rikurimunanku” nista. “Withholdeth” simiqa hark’ayta nin. “Withholdeth” simiqa qhepa kaq chayllapi pasaje nisqapipis “now letteth” nisqaman tikrasqa kashan.

Chayrayku, kay pasajeta allinta rikuchisqa kan hina; “Kunanqa qankuna yachankichis imataq papas kay atiyininta hark’aspa kachkan, paypa pacha chaypi papas sut’inchasqa kananpaq. Mana allin kaypa pakasqa imayna rurayninqa (papas kay) ñanña llamk’ashan: ichaqa kunan papas kayta hark’achkaqmi, ñawpaqmanpas papas kayta hark’achkallanqa, pay ñanmantataq horqosqa kaman.” William Miller kay pasajeta Tesalonicensespi riqsispa, hamut’arqan pichus 538 watapi papas kaypa kay pachapa trono pataman wichariyninta hark’arqan chayqa pagano Roma kasqanta, hinallataq pagano Romaqa papal atiyta hatariyninta hark’allananta, pagano Roma “ñanmantam horqosqa” kanan kama.

“Chunka, chay chunka iskay watakuna deísta kasqaypi, llapa historiakunata tarisqayta ñawirqani; ichaqa kunanqa Bibliata munakurqani. Payqa Jesusmanta yachachirqan. Ichaqa sapaqlla Bibliapi achka kaqkunaraqmi ñuqapaq tutayasqa karqan. 1818 otaq 19 watapi, huk masiywan rimashaqtay, payta watukoq rirqani, paytaq deísta kasqay pachapi rimasqayta reqsisqa, uyarisqa runa karqan; chaymi ancha yuyayniyoq hina tapuwarqan: ‘Kay qillqasqamanta, chay qillqasqamanta ima yuyanki?’ nista; deísta kasqaypi mana allinpaq hap’iq qillqasqakunata ricch’arista. Ñuqqa imapaq chayna rurashasqanta entienderqani,

hinaspan kutichirqani—Tiempo quwanki chayqa, imata niyta munasqankuta willasaq. ‘Hayka tiempo-ta munanki?’ Mana yachanichu, ichaqa willasqayki, nispa kutichirqani; imaraykuchus mana creenichu Diospa huk revelación qosqanta mana entiendesqa kayta atispa. Chaymanta Bibliayta yachayman churayta yuyaychakurqani, Santo Espíritu ima niyta munasqanta tarispa yachayta creenipay. Ichaqa chay yuyayta kamachikusqay hinalla, kay yuyay hamuwarqan—‘Sichus huk pasajeta tarinki mana entiendesqaykita, imatataq ruwanki?’ Chaymantataq Biblia yachaypa kay hina ñan yuyayman hamuwarqan:—Chay pasajekunapi simikunata hap’isaq, hinaspan Bibliapi llapanta qatipasaq, chayhinataq significadonta taripasaq. Crudenpa Concordancia-n karqan ñuqapi, chaytaq yuyani kay pachapi aswan allin kasqanta; chaymi chayta Bibliaywan kуска hap’ispa, escritoriypi tiyaykurqani, mana imatapas hukta ñawirqanichu, periodikukunallata aslla, imaraykuchus Bibliay ima niyta munasqanta yachayta sunquypi churakurqani.

“Génesismanta qallarispa, allinta, pisiy pisiylla ñawirqani; hinaspan huk qillqaman chayarqani mana entiendenaypaq, Bibliata llapanta maskarqani ima ninanta yachanaypaq. Chay hinam Bibliata tukuyta pasaspa, ay, cheqaq kaqqa may sumaq, may hatun k’anchayniyoq rikurirqan! Tarirqani imatataq qankunaman willakusqayta. Kuisqa karqani qanchis kutikuna 1843 watapi tukukuq kasqanmanta. Chaymanta 2300 p’unchaykunaman chayarqani; chaykunapas kikin yuyaymanmi pusawarqan; ichaqa mana ima yuyayniyoqchu karqani Qespichiq hayk’aq hamunanta tariyta, manataq creeya atirqanichu; ichaqa k’anchayqa ancha kallpawan chayawarqan, mana yacharqanichu imata ruranayta. Kunanqa, nisqani, espuelakunata, calzonniytawan churakunaymi; mana Bibliamanta aswan utqayta risaqchu, nitaq qhipaman saqisqa kasaqchu. Iman Bibliata yachachin, chaytamin hap’ipakusaq. Ichaqa chayraqmi wakin qillqakuna karqan mana entiendenaypaq.”

“Chayllaqa Bibliata llapallanta yachayninmanta rimarisqanmantaqa. Huk kutipiq kay ñawpaqninchikpi qillqasqa textopa ima niyninta imayna allch’asqanta willarqan—‘sapa p’unchaw’ nisqapa niyninta. ‘Ñawiyta qatispapa,’ nisqa pay, ‘manam huk caso-ta tariyanichu maypichus kayqa rikurirqanman, aswanpas Danielpi. Chaymantataq chaywan tupaq simikunata hap’irqani, “qichuy.” Payqa sapa p’unchawta qichunqa, “sapa p’unchaw qichusqa kasqan pacha-manta,” hinaspa wakinkuna. Ñawiyta qatispataq yuyarqani textomanta mana ima k’anchaytapas tariymanichu; tukukuypitaq chayarqani 2 Thessalonicenses 2:7–8-man. “Mana allin kaypa pakasqa imayninñamña llamk’ashan, ichaqa kunan hark’aq kaqqa hark’anqa, ñanmanta qichusqa kanan kama, chaymantataq chay mana allin runaqa rikuchisqa kanqa,” hinaspa wakinkuna. Chay textoman chayaspaymi, ay, ancha sut’i hinaspa hatun k’anchaywan cheqaq kaq rikurimuwarqan! Chaypin kashan! chaymi ‘sapa p’unchaw’! Allinmi, kunanqa, imataq Pablo niyta munan ‘kunan hark’aq kaqwan,’ utaq hark’aqwan? ‘Huchayoq runa’wan, hinaspa ‘mana allin kaqwan’qa Papak yupaychaymi niyta munasqa. Allinmi, ichaqa imataq Papak yupaychayninta hark’an mana rikurinanpaq? Arí, paganismom; chayqa, ‘sapa p’unchaw’qa paganismota niyta tiyan.” William Miller, Apollos Hale, The Second Advent Manual, 65, 66.

Daniel qillqapi “sapa p’unchaw” nisqaqa paganismupa unanchaqa nin kasqanta mana entiendespaqa, Millerqa sasa kashanman karqan paypa profético estructura ruwasqanta maypinman sayachispa hatarichinanpaq. “Sapa p’unchaw” nisqaqa Daniel qillqapi phisqa kutita tarikunku, hinaspa sapa

kutiqa papalismupa huk unanchanwan qatiqla kashan. Daniel qillqapi “sapa p’unchaw” nisqaqa paganismo kasqanpaq pruebaqa Pabloq Tesalonicensesman cartanpi tarikukun. Chaypiqa Diospa Siminpi huk sinchi llaqlachiykunam kashan, imaraykuchus chaypim Pablo sut’ita nin cheqaq kayta mana munakuqkunamanqa atiyuniyuq pantachiy cachasqa kananta. Tesalonicensespi yuyaychaspa churakusqa cheqaq kayqa paganismupa papalismowan t’inkisqanta reqsichiy karqan, chay cheqaq kayta rechazayqa chay rechazomanta qhipaman atiyuniyuq pantachiy hamunanpaq mana iskayrayay atisqa garantíam.

Kay yuyayta qatiqkusaqku qhipa qillqapi.

Qankunata sayachikuychis, hinallataq muspaychis; qapariychis, arí qapariychis: machasqakuna kashanku, ichaqa mana vinowanchu; takyasqakuna purishanku, ichaqa mana sinchi upyanawanchu. Imaraykuchus Señorqa qankunamanmi ancha puñuypa espiritunta talliykusqa, ñawiykichistataq wichqasqa: profetakunata, kamachiqniykichiskunata, rikukuqkunatataq p’isturqusqa. Llapa rikuytataq qankunapaq tukusqa huk sellasqa libroq siminkuna hina; chaytan entreganku yachaq runaman, nispa: “Kayta ñawiriy, ama hina kaspas,” nispa; paytaq nin: “Mana atiniychu; sellasqanmi,” nispa. Hinallataq libroqa entregasqa kachkan mana yachaq runaman, nispa: “Kayta ñawiriy, ama hina kaspas,” nispa; paytaq nin: “Mana yachaqchu kani,” nispa. Chayraykun Señorqa nirqan: Kay llaqtaqa simillawanmi qayllaykamuwan, labionllawanmi yupaychawan, sonqontaqa karumanmi anchuchin ñuqamanta, manchakuytaq ñuqapaqqa runakunaq kamachikuynin yachasqasqallam kashan. Chayraykun, qhawariychis, kay llaqtapiqa huk admirakuy llamk’ayta ruwasasqa, arí, admirakuy llamk’ayta hinallataq musphayta: yachaqninkupa yachayninqa chinkapunqa, hamut’aqkunaq entiendeninqa pakasqa kanqa. Ay paykunapaq, pikunachus yuyayninkuta Señor manta pakayta ukhuman maskanku, ruwasqankutataq tutapi ruwanku, nispa: “Pitaq qawawanchik? pitaq reqsiwanchik?” nispa. Cheqaqtapuni, imakunata tikrayniykichisqa manka ruraqpa allpanwan kkillanpaq yupasqa kanqa: ¿icha rurakuyqa ruraqninmanta ninqachu, “Manan payqa ruwawarqanchu,” nispa? utaq kamasqa kaqchu kamasqanmanta ninqa, “Mana entiendeniyuqchu karqan,” nispa? Isaías 29:9–16.